

Вареник С. С.
студентка кафедри міжнародної економіки
ORCID: 0009-0005-9670-0726;

Скоробогатова Н. Є.
канд. екон. наук, доц.,
доцент кафедри міжнародної економіки
Національний технічний університет України
«Київський політехнічний інститут імені Ігоря
Сікорського», м. Київ, Україна
ORCID: 0000-0002-2741-7629

АНАЛІТИЧНИЙ ПОТЕНЦІАЛ ЗВІТНОСТІ ЗА МСФЗ ДЛЯ ОБҐРУНТУВАННЯ УПРАВЛІНСЬКИХ РІШЕНЬ НА ГЛОБАЛЬНИХ РИНКАХ

В умовах перебігу глобалізаційних процесів на ринку та участі компанії в ланцюгах постачання особливої ролі набуває використання уніфікованих стандартів обліку діяльності організацій. Фінансова звітність стає стратегічним ресурсом, що закладає траєкторію розвитку бізнесу. Важливе місце у вищезазначених умовах посідає використання міжнародних стандартів бухгалтерського обліку (МСБО) та міжнародних стандартів фінансової звітності (МСФЗ) - уніфікованого варіанту запису балансу підприємства, який є актуальним для більшості держав світу, "єдиної мови" сучасних бізнес-процесів. На сьогоднішній день МСФЗ є обов'язковими або дозволеними в 169 юрисдикціях світу. Серед регіонів лідирують Європа та країни Африки. Одним із ключових каталізаторів стала реформа ЄС: у липні 2002 року Регламент ЄС № 1606/2002 зобов'язав усі публічні компанії Євросоюзу перейти на МСФЗ з 2005 року. Це сформувало критичну масу для глобального поширення стандартів. Дослідження за період 2000-2025 рр. дозволяє виокремити ключові рушії прийняття МСБО та МСФЗ: глобалізація ринків капіталу, залучення іноземних інвестицій і зниження вартості капіталу, попит інвесторів на порівнянність і прозорість показників, регіональна економічна інтеграція (ЄС, Меркосур), а також необхідність модернізації національних облікових систем.

Країни обрали різні моделі впровадження: від повного прийняття до імплементації основних положень міжнародних стандартів при розробці національних. Критичний аналіз показує, що ефективність МСФЗ суттєво варіюється залежно від місцевих умов, насамперед від якості правозастосування та ступеня відповідності між національними адаптаціями і міжнародними стандартами. У країнах, що розвиваються, впровадження МСФЗ стикається з нестачею технічних знань та кваліфікованих кадрів, значними витратами на перехід, а також складністю самих стандартів.

У 2007 році Кабінет міністрів України затвердив стратегію застосування МСФЗ (розпорядження від 24.10.07 № 911-р). Відповідно до чинного Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні», МСФЗ застосовують підприємства суспільного інтересу, зокрема великі підприємства та компанії, що видобувають корисні копалини загальнодержавного значення. В Україні більшість вітчизняних компаній наразі керуються національними стандартами бухгалтерського обліку. Перед сучасними менеджерами фірм постає запитання в чіткості інтерпретації даних. Аналітичні переваги МСБО формуються на базі принципів економічного змісту, оцінці за справедливою вартістю та прогнозованими майбутніми грошовими потоками. Поєднання основних елементів та інструментів міжнародних стандартів дозволяє здійснювати більш якісний контроль та регуляцію прийняття управлінських ризиків.

Використання принципів обліку згідно з МСБО дозволяє створити фундамент для проведення бенчмаркінгу. Уніфікація обліку на підприємстві згідно з міжнародними стандартами бухгалтерського обліку надає можливість зіставляти та порівнювати показники діяльності своєї компанії з конкурентами без необхідності перерахунку чи трансформації звітності. Особливої ваги дана перевага МСБО набуває для організацій, що активно провадять свою діяльність на території кількох держав та мають необхідність конкурувати з локальними компаніями чи транснаціональними корпораціями. Застосування єдиних стандартів обліку на практиці дозволяє ухвалювати ефективні уніфіковані управлінські рішення для філій під юрисдикціями різних країн [1], що забезпечує дотримання принципу порівнюваності даних.

Використання МСБО як основного міжнародного стандарту підвищує інвестиційну привабливість компанії. Оформлення основних форм звітності згідно з «еталоном» обліку в інтернаціональній практиці забезпечує подання сигналу потенційним інвесторам про прозорість бізнесу: основні аналітичні показники (наприклад, гудвіл та інші мультиплікатори) є важливими при прийнятті рішень щодо вкладання капіталу чи операцій зі злиття та продажу. Окрім того, прозорість діяльності компанії забезпечується неможливістю проведення переоцінки за МСБО, що означає вищу якість та надійність даних та дозволяє уникнути суб'єктивних переоцінок [2].

Для управлінських рішень важливим є той факт, що підприємство відображає реальну вартість, а не історичну, що часто занижується під впливом інфляційних процесів, справедлива вартість показує ринкову реальність. Завдяки механізму відображення реальної ціни управлінці бачать реальний стан активів компанії та можуть прийняти рішення про доцільність їхнього продажу, реструктуризації чи інші способи використання майна. Облік вибуття за чистою вартістю реалізації дозволяє точно розрахувати ефективність виходу з інвестиції та оцінити реальний збиток або прибуток від операції, порівнюючи їх з реальними цінами [2].

Важливо зазначити, що в міжнародній практиці відзначається переважне використання лінійного методу нарахуванні амортизації основних засобів, на відміну від національних стандартів [2]. Лінійний метод є одним з найпростіших у розрахунку та забезпечує рівномірність у розподілі витрат протягом строку служби активу. Таким чином, для управлінця простіше здійснити довгострокове фінансове регулювання завдяки передбачуваності витрат на амортизацію.

Карлова І., Масалітіна В. та Корольова О. [3] у своїй роботі зазначають про якість відображення за МСБО курсових різниць, які виникають при розрахунках з нерезидентами. Важливим елементом бухгалтерського обліку за міжнародними стандартами є орієнтація на прогнозований потенціал активів. Завдяки цьому можна оцінити рівень ефективності управління економічними ресурсами [4].

Проведене дослідження дозволило зробити висновок про аналітичний потенціал фінансової звітності, підготовленою за МСБО, що є критично важливим інструментом, який може застосовуватися для прийняття управлінських рішень під час ведення компанією діяльності на глобальних ринках. Використання МСБО має ряд переваг над національними стандартами, особливості їхнього впровадження дозволяють досягнути високої ефективності стратегічного планування, впровадити бенчмаркінг та забезпечити довіру й прозорість задля підвищення інвестиційної привабливості.

Водночас, сфера обов'язкового застосування МСФЗ в Україні обмежена: великі підприємства, банки, страховики, емітенти цінних паперів. Більшість малого та середнього бізнесу звітує за П(С)БО. Також до проблемних моментів слід віднести той факт, що переклади стандартів оновлюються повільно і подекуди відстають від актуальних версій IASB. Як зазначають аналітики, актуальною залишається проблема браку кваліфікованих фахівців із практичного застосування МСФЗ. Проте курс на євроінтеграцію стимулює розширення сфери охоплення МСФЗ, особливо в контексті підготовки до відновлення та залучення іноземного капіталу.

Отже, звітність за МСФЗ забезпечує єдину мову фінансових даних для менеджменту, інвесторів та кредиторів одночасно в понад 169 юрисдикціях світу, що дозволяє керівництву компаній приймати стратегічні рішення про вихід на нові ринки, злиття та поглинання або залучення капіталу на основі реально порівнянних показників. Стандартизований формат розкриття інформації, зокрема через види МСФЗ 8 (операційні сегменти), МСФЗ 13 (оцінка справедливої вартості) та оновленого МСФЗ 18 (управлінські показники ефективності) дозволяє перетворити фінансову звітність на інструмент бізнес-аналітики, що дає змогу виявляти операційні проблеми, моделювати сценарії та обґрунтовувати розподіл ресурсів на рівні глобальних корпоративних структур. Водночас, реальна аналітична цінність такої звітності реалізується лише за умови дотримання системи правозастосування. Тобто виконання вимог стандартів повинно бути не формальним, а повноцінним системним підходом. Це надасть можливість даним набути прогностичної значимості, а управлінські рішення, прийняті на їх основі, несуть мінімізують ризики, що особливо актуально для України в контексті євроінтеграції та залучення іноземного капіталу для повоєнного відновлення.

Список використаних джерел

1. Шпирко О., Семенова С., Колумбет О. Перехід українських підприємств на міжнародні стандарти бухгалтерського обліку та звітності: роль транснаціональних корпорацій. *Економіка і управління*. 2025. № 57. С. 105-116. URL: <https://em.duit.in.ua/index.php/home/article/view/225/214> (дата звернення: 15.03.2026)
2. Лобода Н.О., Чабанюк О.М., Сваюля Є.П. Облік основних засобів за НП(с)БО та МСБО: порівняльний аспект. Модернізація економіки: сучасні реалії, прогнозні сценарії та перспективи розвитку: матеріали VI Міжнародної наук.-практ. Конф., м. Херсон – м. Хмельницький, 18-19 квіт. 2024 р. / ФОП Вишемирський В.С. С. 304-307. URL: https://www.researchgate.net/profile/Babulia-Mghebrishvili/publication/389554825_Healthy_Nutrition_and_Sustainable_Development/links/67c753d996e7fb48b9d892d3/Healthy-Nutrition-and-Sustainable-Development.pdf#page=304 (дата звернення: 15.03.2026).
3. Карлова І.О., Масалітіна В.В., Корольова О.І. Методологічні аспекти організації обліку і звітності міжнародних автомобільних перевезень на підприємствах ДТК за МСФЗ. *Актуальні питання економічних наук*. 2025. № 14. 15 с. DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.16971239> (дата звернення: 15.03.2026)
4. Скоробогатова Н. Є. Бухгалтерський облік: конспект лекцій: навчальний посібник для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти, спеціальності 051 «Економіка» [Електронний ресурс] / Скоробогатова Н. Є. КПІ ім. Ігоря Сікорського. 2024 162 с. URL: <https://ela.kpi.ua/handle/123456789/67359> (дата звернення: 15.03.2026).